

І. І. СНЯДАНКО, наук. кор.

(Лабораторія психології управління Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України, м. Київ)

ОРГАНІЗАЦІЙНА КУЛЬТУРА ЯК СУЧАСНА ІНТЕГРАЦІЙНА МОДЕЛЬ ГРУПОВОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Наукові праці МАУП, 2003, вип. 11, с. 61–63

Розглядаються особливості організаційної культури як інтеграційної моделі групової взаємодії. Аналіз організаційної культури підрозділів організації (на прикладі бухгалтерії) дає можливість не тільки розрізнити “ідеальні” і реальні уявлення опитуваних щодо їхньої організації, а й визначити розбіжність в оцінці організаційної культури між управліннями та виконавцями.

Нині в галузі організаційної психології швидкими темпами розвивається нове поняття — організаційна культура організації.

Багато науковців розглядають організаційну культуру як сукупність організаційних феноменів, які соціально сконструювались у процесі взаємодії членів організації. Такими конструкціями можуть бути міфи, ритуали, плітки, різні історії, символи, фантастичні цілі тощо — усе, що створює основу поділюваних організаційних цінностей і значень [3].

Е. Берн не дав чіткого визначення організаційної культури, але вважав, що *культура (групи чи організації)* впливає практично на все, що відбувається в соціальній агрегації [1, 70].

Отже, при дослідженні організації, підприємства чи будь-якої установи завжди крім формальної структури слід урахувувати і неформальні явища (або *неформальну організацію*), які є невіддільною частиною будь-якої групової взаємодії [2, 185–187].

Дослідження організаційної культури дає змогу простежити вплив цієї *неформальної організації* на формальну діяльність організації.

Нами було досліджено привабливість організаційної культури на виробничому підприємстві Львова. Організація складається з семи підрозділів. Для дослідження було застосовано методику оцінки привабливості організаційної культури [4, 429–444].

Проаналізуємо організаційну культуру (ОК) працівників і менеджера одного з підрозділів

організації, зокрема бухгалтерії. Дані про цей підрозділ наведені в таблиці.

Працівники і менеджер підрозділу оцінювали ОК організації, де працюють (“реальній”), і ОК організації, де хотіли б працювати (“ідеальній”). Різниця в оцінці “реальної” та “ідеальної” ОК організації становить показник привабливості ОК для працівників організації. Важливими в аналізі результатів є відмінності в оцінці ОК менеджером і працівниками.

Як бачимо з даних таблиці, працівники власну роботу сприймають порівняно з менеджером як менш творчу (фактор 1.1). В “ідеальній” організації працівники бажають підвищити рівень творчості праці. Простої за змістом роботи працівники мають більше, ніж менеджер (фактор 1.2). В “ідеальній” організації працівники прагнуть значно збільшити обсяг простої за змістом роботи, у той час як менеджер лише незначною мірою прагне спростити роботу. Утилітарні потреби, зокрема умов праці та її матеріального забезпечення (фактори 2.1 і 2.2), високо оцінюються як працівниками, так і менеджером. Високо оцінено утилітарні потреби і в “ідеальній” організації. Потреба в позитивних відносинах (фактор 3) має невисокі показники, крім того, у працівників ця потреба задоволена меншою мірою, ніж у менеджера. В “ідеальній” організації як працівники, так і менеджер бажають мати значно кращі відносини. Потреба у визнанні, власному авторитеті (фактор 4) високо оцінена як працівниками, так і менеджером, хоча вищу оцінку

Оцінка привабливості ОК у "реальній" та "ідеальній" організації працівниками і менеджером бухгалтерії

№ пор.	Фактор привабливості ОК	Оцінка привабливості ОК у бухгалтерії					
		"реальної" організації		"ідеальної" організації		організації	
		Середня оцінка ОК працівниками	Оцінка менеджером	Середня оцінка ОК працівниками	Оцінка менеджером	Середня оцінка ОК працівниками	Оцінка менеджером
1	Зміст роботи						
1.1	Потреба у творчій і напруженій роботі	7,94	9,5	10	10	-2,06	-0,5
1.2	Потреба у простій за змістом роботі	4,8	2,5	7,44	3,5	-2,64	-1
2	Утилітарні потреби						
2.1	Добрі умови праці	9,56	9,5	10	10	-0,44	-0,5
2.2	Матеріальне та фінансове забезпечення праці	8,63	8,5	9,75	10	-1,12	-1,5
3	Потреба у позитивних відносинах	6,88	7,25	9,63	10	-2,75	-2,75
4	Потреба у визнанні, власному авторитеті	8,88	10	10	10	-1,12	0
5	Мотивація						
5.1	Трудова мотивація працівників	7,5	8,5	9,5	10	-2	-1,5
5.2	Участь персоналу в управлінні	6,56	6,5	8,63	5,5	-2,07	1
6	Патріотизм						
6.1	Потреба в успіхах організації	5,94	6,25	9,19	8,75	-3,25	-2,5
6.2	Згуртованість колективу організації	7,8	7,75	9,38	10	-1,58	-2,25
7	Організація праці						
7.1	Визначеність в організації праці	7,44	6,75	9,06	9,5	-1,62	-2,75
7.2	Визначеність у роботі	3	4,25	8,56	7,5	-5,56	-3,25
8	Інтегральний показник привабливості ОК організації					-2,18	-1,46

має менеджер підрозділу, ніж працівники. В "ідеальній" організації цей показник має максимальну оцінку як у працівників, так і у менеджера. Щодо показників мотивації (фактори 5.1 і 5.2) менеджер має дещо більшу мотивацію до роботи, ніж працівники підрозділу. Участь персоналу в управлінні має низькі показники як у менеджера, так і у працівників підрозділу. В "ідеальній" організації працівники і менеджер прагнуть до більшої мотивації до роботи. Щодо участі персоналу в управлінні в "ідеальній" організації, як вважає менеджер, персонал має ще менше брати участь в управлінні, ніж у "реальній" організації. Працівники, навпаки, в "ідеальній" організації хочуть брати активнішу участь в управлінні. Потреба в успіхах організації (фактор 6.1) має низькі оцінки як у працівників, так і у менеджера. В "ідеальній" організації цей показник має високу оці-

нку як у працівників, так і у менеджера. Згуртованість колективу (фактор 6.2) високо оцінена як працівниками, так і менеджером підрозділу. В "ідеальній" організації цей показник має бути ще вищий як для працівників, так і для менеджера. Визначеність в організації праці (фактор 7.1) у працівників має дещо вищу оцінку, ніж у менеджера. В "ідеальній" організації як працівники, так і менеджер бажають мати більшу визначеність в організації праці. Визначеність у роботі (фактор 7.2) дуже низько оцінена як працівниками, так і менеджером підрозділу. В "ідеальній" організації як працівники, так і менеджер хочуть мати більшу визначеність у праці.

Таким чином, з аналізу оцінки ОК працівниками і менеджером бухгалтерії впливає розбіжність в їх оцінці ОК. Про це свідчать не лише окремо проаналізовані фактори, а й підсумкова

інтеграційна оцінка привабливості ОК організації, яка для працівників підрозділу є нижчою, ніж для менеджера. Отже, працівники підрозділу більше незадоволені організацією, ніж менеджер. Розбіжність в оцінці ОК свідчить також, що працівники і менеджер бухгалтерії по-різному сприймають процеси, які відбуваються в організації, по-різному бачать майбутнє організації і мають відмінності щодо способу вирішення проблем організації. Працівники і менеджер підрозділу не діють як одна команда, відповідно не можуть спільно й ефективно вирішувати проблеми управління в підрозділі, які впливають на інші організаційні процеси.

Література

1. Берн Э. Лидер и группа: о структуре и динамике организаций и групп. — Екатеринбург: Литур, 2000. — 320 с.
2. Гвишиани Д. М. Организация и управление. — 2-е изд., доп. — М.: Наука, 1972.
3. Липатов С. А. Организационная культура: концептуальные модели и методы диагностики // Вестн. Моск. ун-та. Сер. 14. Психология. — 1987. — № 4. — С. 55–65.
4. Практикум по психологии менеджмента и профессиональной деятельности / Под ред. Г. С. Никифорова, М. А. Дмитриевой, В. М. Снеткова. — СПб.: Речь, 2001. — 444 с.